

Justitiedepartementet
Ju.remissvar@regeringskansliet

Yttrande över betänkandet Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende (SOU 2025:56)

Ert diarienummer: Ju2025/01097

Förvaltningsrätten delar utredningens bedömning att det är viktigt att stärka och säkerställa ordinarie domares och därmed domstolarnas oberoende.

Förvaltningsrätten har i övrigt följande synpunkter.

Oberoende och självständighet för domstolarna och domarna är en hörnsten i rättsstaten och domstolarna har en konstitutionell särställning.

Förvaltningsrätten delar bedömningen att denna särställning i den offentliga förvaltningen motiverar ett konstitutionellt synsätt på domarens och domstolens roll. Förvaltningsrätten anser i likhet med 2020 års grundlagskommitté och Domarutredningen 2024 att ett stärkt oberoende för de organ som prövar vissa grundläggande frågor om ordinarie domares rättsställning kan vara sätt att värna oberoendet också framöver.

Förvaltningsrätten är positiv till en förändrad grundsyn och till att en Domaransvarsnämnd inrättas. Det är emellertid ett komplicerat område som den ändrade grundsynen och den nya prövningsordningen rör och de förslag som lämnas aktualiserar olika gränsdragningsfrågor. Enligt förvaltningsrätten handlar det om gränsen mellan de frågor som är av offentligrättslig karaktär och frågor som är arbetsrättslig karaktär. De senare frågorna har stor betydelse för domstolen som arbetsplats och för de skyldigheter och rättigheter som en domare har som arbetstagare och medarbetare. Hur en domstol hanterar frågorna kan också ha en påverkan på allmänhetens förtroende för domstolen. Enligt förvaltningsrättens bedömning hör det till ovanligheterna att domare missköter sig till den grad att det negativt påverkar arbetsmiljön och förtroendet för domstolen. Men i de undantagsfall det ändå sker kommer domstolen enligt förslaget ha färre verktyg till sitt förfogande för att komma till rätta med misskötsamhet av sådant slag. Förvaltningsrätten bedömer därför att analyserna behöver

fördjupas för att domstolen ska kunna ta ställning till förslaget att ordinarie domare inte längre ska kunna meddelas disciplinpåföljd, konsekvenserna av slutsatsen att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering i arbetslivet inte kommer att vara direkt tillämpliga för ordinarie domare och förslaget att bestämmelserna om skadestånd i ärenden om avstängning och läkarundersökning av ordinarie domare inte längre ska tillämpas. Enligt förvaltningsrätten är utredningen inte heller tillräckligt tydlig i dessa delar när det gäller förslagets förenlighet med internationella åtaganden. Analysen av konsekvenser behöver fördjupas i dessa delar. Det kan dock nämnas att det finns olika uppfattningar gällande behovet av fördjupad analys i domargruppen. Några domare har ställt sig positiva till ett genomförande av förslagen utan ytterligare analys.

Utifrån bedömningen att ett konstitutionellt perspektiv ska tillämpas på frågorna som rör ordinarie domare så bedömer förvaltningsrätten att det är mer naturligt att ett överklagande avseende Domaransvarsnämndens beslut görs till en kammarrätt, med Högsta förvaltningsdomstolen som sista instans.

I övrigt har förvaltningsrätten inte några synpunkter på de förslag som presenteras i betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Susanne Bagge. Rådmän och förvaltningsrättsfiskaler vid domstolen har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Susanne Bagge

Dokumentet är elektroniskt undertecknat.